MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Jääkiekkohullu kansa ei ollutkaan aivan niin hullu, että oli valmis maksamaan mitä tahansa. **KALEVA PÄÄKIRJOITUKSESSAAN**

Kuntauudistus vaatii aikalisän

Pääministeri Jyrki Kataisen (kok.) hallituksen hanke mullistaa Suomen kuntakartta ei ole kerännyt kiitosta kunnissa eikä myöskään tutkijoiden keskuudessa.

Esittelykierroksella hallituksen ajama uudistus sai kuntapäättäjiltä tyrmäävän vastaanoton suuria keskuskuntia lukuunottamatta.

Tutkijoiden mielestä kuntauudistus ei onnistu tavoitteessaan. Uudistus ei takaa kuntien rahoitusta eikä palveluja. (MT 21.5.)

Hallintotieteiden tohtori Lotta-Maria Sinervo Tampereen yliopistosta kiteyttää asian hyvin: ongelmana ei ole liian monta kuntaa, vaan rahoitukseen nähden liikaa tehtäviä.

Ennen liitoshanketta olisi tutkijoiden mielestä pitänyt selvittää, mitä tehtäviä kunnilla kuuluu olla ja mitkä voi joku muu taho hoitaa.

Tutkijat ihmettelevät, mihin laskelmiin uudistushanke perustuu. Kunnallisoikeuden emeritusprofessori Aimo Ryynänen muistuttaa, että rajoja siirtelemällä saadaan säästöjä vain siirtämällä kunnalliset palvelut keskuskaupunkiin. Käytännössä nämä säästöt valuvat maanteille, koska ne maksatetaan niillä ihmisillä, joiden matkat pitenevät.

Samansuuntaiseen johtopäätökseen päädyttiin Kunnallisalan kehittämissäätiön Pellervon taloustutkimukselta tilaamassa tutkimuksessa. Siinä todetaan muun muassa, ettei elinvoima lisäänny heikon väestö- ja työpaikkakehityksen kuntia yhdistelemällä.

Ryynäsen mielestä kuntauudistus on huonon valmistelun ja ylimielisyyden lisäksi suorastaan laiton. Uudistuksen kiireellisyys on ajanut kunnat siilipuolustukseen ja pysäyttänyt niiden omat uudistushankkeet. Myös tohtori Kaarlo Tuori on epäillyt uudistuksen laillisuutta.

Hanke on saanut kunnat epäilemään toisiaan. Tämä on huomattu myös hallituksen piirissä. Kuntaministeri Henna Virkkusen valtiosihteerin Anna-Kaisa Ikosen mielestä kuntien välinen solidaarisuus on selvästi heikkenemässä. Sosiaali- ja terveyspolitiikan professori Juhani Lehto puolestaan varoittaa, että varakas pääkaupunkiseutu ei enää tunne solidaarisuutta muuta maata kohtaan.

Hallituksen kuntauudistus on ajautumassa pahaan konkeloon. Päättäväisesti kuntauudistusta puolustavan pääministeri Kataisen puolue näyttää jäävän yhä enemmän yksin uudistuksen ajamisessa. Esimerkiksi SDP:n into uudistusta kohtaan on matkan varrella selvästi hiipunut.

Kuntaministeri Henna Virkkusen (kok.) ajama kuntauudistus ei saanut kehuja maakuntakierroksella.

Kukaan ei väitä, etteikö hallinnossa – myös kuntahallinnossa – olisi tehostamistarpeita. Eri asia on, kuinka hallintoa voidaan uudistaa niin, ettei samalla heikennetä kansalaisten palveluja ja vaaranneta paikallista demokratiaa.

Maan hallitus tekisi nyt järkevästi, jos kuntauudistuksessa otettaisiin aikalisä ja asiaa ryhdyttäisiin valmistelemaan hallinnon sijaan palvelut edellä. Edellisten hallitusten ajamassa Paras-hankkeessa oli sama ongelma. Palvelujen järjestämisen pohtimisen sijaan keskityttiin rakenteisiin.

Kuntapäättäjien ja hallinnon asiantuntijoiden tyrmäämä kuntauudistus ei voi toteutua aiotussa aikataulussa eikä suunnitellun mallisena. Hallitus on lisäksi luvannut, ettei se aja kuntien pakkoliitoksia.

Raha on tunnetusti hyvä konsultti, mutta kuntien valtionosuuksien leikkaaminen saatetaan kunnissa tulkita kiristykseksi.

Jos pelkkä uudistuksen valmistelu saa kunnat vastakkain, niin miten yhteistyön ajatellaan sujuvan tulevaisuudessa? Vastakkainasettelun aika ei näytä olevan ohi.

> **Uudistus ei takaa kuntien rahoitusta eikä palveluja.**

VIERASYLIÖ

Kohti kestävämpää ruokailua

Ruokailu ja raaka-ainevalinnat ovat muuttuneet yhä energia-, vesi- ja materiaali-intensiivisemmiksi. Kehitys on mennyt sekä ilmaston että terveyden kannalta väärään suuntaan.

Jos söisimme nykyisten ravitsemussuositusten mukaisesti, pienenisivät syömisen ympäristövaikutukset, samoin vyötärömakkarat ja elintapasairauksien hoitokustannukset.

Ravinto ja syöminen ovat tärkeä osa kestävää arkea. Kuluttajan kaikista ympäristövaikutuksista runsas kolmannes aiheutuu ruokailusta, ilmastovaikutuksista noin neljännes ja rehevöittävistä vaikutuksista 70 prosenttia.

Me kulutamme, tai paremminkin syömme, yli varojemme ja yli maapallon kantokyvyn.

Energian ja ruuan kulutus määrittelevät ekologisen jalanjälkemme, joka nykyisellä kulutuksella ei ole kestävällä tasolla. Keskimääräisellä länsimaisella ruokavaliolla tarvitsemme vuonna 2050 kaksi maapalloa tyydyttämään yli yhdeksän miljardin ihmisen nälän.

Samaan aikaan viljelyskelpoinen maa ja vesivarannot pienenevät. Yhtälön ratkaisuja on etsittävä joka puolelta, myös Suomesta.

Tavoitteena maapallon mittainen kulutus

Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma (Kultu) luo suuntaviivoja vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen tulevaisuuteen uusin ohjauskeinoin ja konkreettisin avauksin.

Ohjelmassa keskitytään erityisesti kulutuksen muutoksiin, sillä tuotannon, tuotteiden ja jalostusketjujen muutokset eivät yksin enää riitä. Nykyisiä huikeita kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteita (80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä vuoden 1990 määrästä) ei voida saavuttaa, elleivät kulutustavat muutu niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla.

Ravintoon, asumiseen ja liikkumiseen liittyvä kulutus aiheuttaa yli 70 prosenttia kaikista yksityisen kulutuksen ilmastovaikutuksista.

Kultu-ohjelma tarkastelee näiden kolmen osa-alueen sekä julkisten hankintojen ohjauskeinoja arjen kestävyyden edistämiseksi, ilmastopäästöjen leikkaamiseksi ja elämänlaadun parantamiseksi.

Raaka-ainevalinnat ratkaisevat

Ruuankulutus on osa-alue, jota ei ole tähän mennessä ohjailtu valtiovallan toimesta muilla kuin terveyskriteerein. Ruuan osalta helppoja päästövähennyskikkoja ei juurikaan ole – insinöörivoimalla ei voida pienentää ruuantuotannon ympäristövaikutuksia riittävästi.

Ruuan suurimmat ilmasto- ja muut ympäristövaikutukset ovat tuotantopäässä, siis maatiloilla, joissa päästövähennyspotentiaalia on, mutta ei niin huikeasti. Lisäksi ruuantuotanto on biologiaa, ja siihen liittyy aina hallitsemattomia epävarmuuksia kuten sään vaihteluita.

> **Viisaita valintoja on osattava tehdä monta kertaa päivässä.**

Muilla sektoreilla tuotantoteknologiset ratkaisut ovat helpompia, ja niitä on tehtykin jo melko paljon. Silti pelkillä teknisillä ratkaisuilla ympäristöongelmia ei pystytä ratkomaan.

Ruokailun ympäristövaikutus tulee lautasen sisällöstä, se riippuu siitä mitä pääraaka-aine on. Raaka-ainevalinnat ratkaisevat siis ruokailun ympäristövaikutukset, jalostuksen, kuljetuksen ja pakkauksen osuus on pienempi.

Kasvispainotteinen, sesonginmukainen ruokavalio, jossa proteiini on mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavaa, olisi paras ilmaston kannalta.

Joka päivä tehdään ratkaisuja

Ruokatottumuksien muuttaminen kestävämmäksi saattaa olla haastavin osa-alue yksityisen kansalaisen ympäristöjäljen tekijöistä. Jokainen päivä on syötävä, siksi viisaita valintoja on osattava tehdä monta kertaa päivässä.

Syöminen on henkilökohtainen asia ja ruokatottumukset ovat hyvin yksilöllisiä. Kaipaamme vaihtelua ja monipuolista ruokavaliota. Lisäksi kuluttajilla on vielä melko vähän tietoa ja osaamista toteuttaa vähähiilisiä syömisratkaisuja.

Ruuan kulutuksen ohjaus ympäristöperustein on uutta, mutta ei mahdotonta. Onhan meidät parissakymmenessä vuodessa opetettu syömään salaattia ja vähentämään kovia rasvoja ja suolaa – nyt meidät pitäisi opettaa syömään enemmän sesonginmukaisia kasviksia ja ympäristöä vähemmän kuormittavaa eläinperäistä proteiinia.

Myös ruokamäärien kohtuullistaminen olisi niin terveyden kuin ympäristönkin kannalta hyvä asia.

Ravinnonkulutusmallien muuttaminen onnistuu kun uusista vähähiilisistä vaihtoehdoista saadaan valtavirtaa ja haluttua. Ympäristömyötäisemmät ruuan kulutusvalinnat muuttavat myös tuotantoteknologiaa kestävämmäksi.

Ympäristöystävällisen syömisen lautasmalli

Kultu-ohjelma esittää useita käytännön toimenpiteitä ja rahoittaa kokeiluhankkeita kestävän syömisen edistämiseksi.

Yksi tärkeimmistä on hyvän syömisen lautasmalli, joka yhdistää terveellisen ja ympäristöystävällisen syömisen. Ohjelma esittää myös toimia ruokahävikin estämiseksi niin kotona kuin ammattikeittiöissäkin.

Kuluttajan kannalta nopein ja yksinkertaisin tie parantaa ruokailun ympäristöjälkeä on lopettaa syömäkelpoisen ruuan haaskaus.

Ympäristön kannalta hyvin syövä ihminen ei jää paitsi mistään, päinvastoin. Tuore kausiruoka on maultaan ylivoimaista ja vaihtelevaa. Ja ympäristöystävällinen ruoka tarkoittaa myös hyvää oloa, sillä ympäristöystävällinen ja terveellinen ruoka käyvät käsi kädessä.

Ympäristöystävällinen syöminen ei ole vaikeaa; se on pieniä valintoja, ajatuksella. Kyse on kohtuullisesta ja viisaammasta kulutuksesta.

Isoäitiemme ruokakulttuurissa arvostettiin ruokaa, elettiin sesongissa, osattiin säilöntä- ja ruuanvalmistustavat, eikä haaskattu ruokaa – sama ajatus pitäisi istuttaa uudelleen nykysukupolville.

Kestävän tuotannon ja kulutuksen ohjelma luovutetaan tänään ympäristöministeri Ville Niinistölle. Ohjelma on luettavissa internetsivuilta: *www.ymparisto.fi*

MARJA INNANEN

Kirjoittaja on elintarvikeylitarkastaja maa- ja metsätalousministeriössä.

Säkit kiertämään

Tänä kesänä 4H-nuoret järjestävät jo 38. muovisäkkikeräyksen (MT 21.5.).

Perinteinen kampanja kannustaa viljelijöitä kierrättämään maatalouden jätemuoveja. Samalla noin tuhat nuorta saa mahdollisesti ensimmäisen kosketuksensa työelämään.

Maatiloille kertyy kevättöiden aikaan kasapäin muovisia lannoite- ja siemensäkkejä. Valtaosa tyhjistä pakkauksista on niin kutsuttuja suursäkkejä, mutta edelleen tavaraa liikkuu myös perinteisissä ”40 kilon” säkeissä.

Vuotuinen muovijätemäärä peltoviljelyssä on tuhannen tonnin luokkaa. Viime vuonna 4H:n säkkikeräyksen avulla saatiin muovia kierrätykseen yhteensä 590 000 kiloa.

Keräys pitää maiseman ja tilojen talouskeskusten ympäristön siistinä. Ennen kaikkea se tuottaa käyttökelpoista kierrätysraaka-ainetta muoviteollisuudelle ja säästää siten maailman ehtyvien öljyvarojen käyttöä. Kyse on siis esimerkillisestä ympäristöteosta.

Lähes neljän vuosikymmenen aikana 4H-väki on keräyksissään saanut talteen yhteensä 32 miljoonaa kiloa säkkimuovia. Käytännössä määrä on säästänyt käytöltä kolme tankkerillista raakaöljyä.

Keräyksen moottorina on toiminut maan suurin lannoitekauppias, Kemirasta periytyvä Yara Suomi. Mukana ovat myös suuret maatalouskauppiaat ja siemenpakkaajat. Keräyksen onnistumisesta vastaavat lopulta 4H-nuoret yhdessä viljelijöiden kanssa.

Maatalouden säkit kannattaa kierrättää. Käytännön hyötyjen lisäksi kierrätys on hyvää kuluttajatyötä vastuullisen sekä ympäristön huomioivan toimialan puolesta.

LEHTIKATSAUS

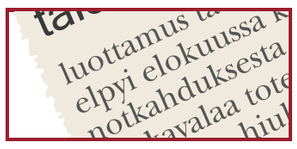

Itäraja avautuu

Lapin Kansa pohtii Venäjän Alakurtin kunnan tarjousta vuokrata maata suomalaisille Kuolajärveltä ja alueen muista, vanhoista suomalaiskylistä. *”Kysymyksessä on ensimmäinen kerta, kun itänaapuri tarjoaa vanhoille sallalaisille ja heidän jälkeläisilleen mahdollisuutta rakentaa pysyvä tukikohta sodassa rajan taakse jääneeseen kotimaisemaan.*

Salla menetti sodassa puolet pinta-alastaan Venäjän edeltäjälle Neuvostoliitolle. Rajan taakse jäi yhdeksän kylää.”

”Suomi on myynyt jo pitkään kesämökkejä ja muita kiinteistöjä sekä maata venäläisille. Venäjän laki estää vastaavan suomalaisilta rajaseudulla.

Tämä on herättänyt katkeruutta varsinkin niissä suomalaisissa, joiden maat ja talot Neuvostoliitto ryösti sodassa. Lapissa tämän kohtalon kokivat sallalaisten lisäksi petsamolaiset, joille ei ole tiettävästi tarjottu entisiä kotikontuja edes vuokralle.

Nähtäväksi jää, onko tilanne nyt muuttumassa ja jos on, kuinka pysyvästi.”

Vihreiden haaste

Keskisuomalaisen mielestä vihreiden haaste on oppia sietämään eri mieltä olevia. *”Vihreitä arvostellaan suvaitsevaisuudesta vain samaa mieltä olevien kanssa. Arvostelusta lienee otettu ainakin jonkin verran opiksi, sillä periaateohjelmassa puolueen toimintatavoiksi nimetään olla avoin, keskusteleva ja kuunteleva. Nähtäväksi jää, kääntyvätkö kirjatut toimintatavat käytännöksi.*

Puolueen valta on nyt painottunut entistä vahvemmin pääkaupunkiseudulle. Tämä ei välttämättä anna toivotulle moniäänisyydelle kaikkein parasta lähtökohtaa.”

PÄIVÄN KUVA

STIINA HOVI

Herkkua pukkaa

Raparperi on alkukesän lahja, joka taipuu moneen maukkaaseen leivonnaiseen, juomaan ja lisukkeeseen. Tämä pallero kehittyy muutamassa viikossa korjuukelpoiseksi.

KOLUMNI: JUKKA PASONEN

Euro sumentaa suhteellisuudentajun

Kreikan historiaa tunnetaan jo yli 5 000 vuoden takaa. Jos Sir Arthur Evansin piloille restauroima Knossoksen minolainen palatsi ei vakuutakaan, Heraklionin kaupungin arkeologinen museo todistaa, että on sitä osattu ennenkin.

Antiikin Kreikkaan tutustumista ei ole voinut välttää suomalaisessa koulujärjestelmässä. 700 ennen ajanlaskumme alkua alkanut kausi näkyy vieläkin kaikkialla läntisessä maailmassa – muun muassa tieteissä, taiteissa ja demokraattisessa päätöksenteossa. Eivät kreikkalaiset silloinkaan päässeet helpolla. Verisiä taisteluja käytiin vuoroin Ateenan ja Spartan välillä, vuoroin persialaisia ja makedonialaisia vastaan.

Sittemmin kreikkalaisia ovat piinanneet roomalaiset, turkkilaiset, arabit, venetsialaiset ja ties ketkä. Vajaa sata vuotta Turkista itsenäistymisen jälkeen kreikkalaiset havaitsivat olevansa sodassa Saksaa vastaan. Sama toistui toisessa maailmansodassa. Tosin Mussolinihan Kreikan aluksi sotaan veti, mutta Hitler viimeisteli miehityksen julmuuksia kaihtamatta.

Nykyinen Saksan pankkien ja Kreikan kansan välinen sota tuntuu aika mitättömältä pössähdykseltä historiallisella jatkumolla tarkasteltuna. Mitenkään väheksymättä köyhimpien ja heikoimpien kärsimystä. Todennäköisesti Kreikka nousee muutamassa vuodessa jaloilleen, kunhan se tavalla tai toisella pääsee eroon liian vahvasta eurosta. Siinä sivussa saattaa tosin joku piskuinen Suomi tallautua jalkoihin.

> **Nykyinen Saksan pankkien ja Kreikan kansan välinen sota tuntuu aika mitättömältä pössähdykseltä historiallisella jatkumolla tarkasteltuna.**

jukka.pasonen@maaseuduntulevaisuus.fi

Onko vika toimittajien sopulimaisesti käyttäytyvässä laumassa vai näköalattomissa politiikoissa, kun tuntuu, ettei maailmaan mahdu mitään muuta kuin tämä alati jatkuva euron ahdinko? Riittääkö Kataisella enää puhtia korjata oman yhteiskuntamme kummallisuuksia: terveyden- ja vanhustenhuollon rapautumisen pysäyttämisestä koululaitoksen kehittämiseen?

Samalla globaalit ongelmat tuntuvat jääneen tyystin unohduksiin. Kulutamme yhä kiihtyvällä vauhdilla niukkoja luonnonvaroja, mistä aiheutuu jo nyt ympäri maapalloa paljon suurempia taisteluja kuin euron kriisi. Lopulta todellinen haaste ei ole talouskasvun hiipuminen, vaan se, ettei kasvulle nähdä vaihtoehtoa.

Jos Kataisen hallitus johtaisi nyt ontuvaa Nokiaa, se onnistuisi ehkä säästämään konttoritarvikkeiden kulutuksessa muttei keksisi mitään todellista apua tyhjenevän kassan täyttämiseksi. Tosin oikeakaan Nokian johto ei taida tietää lääkettä tuohon vaivaan.

Joka tapauksessa hyvä johtaja ei hallitse pelottelemalla vaan innostamalla alaisiaan tavoittelemaan oikeita päämääriä. Siis oikeita, ei mitään höpöjä fantastisiksi julistettuja pilvilinnoja.

Vaikka kaikki kansojen välinen vuorovaikutus onkin kannatettava asia, ei riitä, että hoetaan mantrana EU:n hyvyyttä ja välttämättömyyttä. Onhan tulikin periaatteessa erinomainen asia, mutta jos sitä ei osata käsitellä, seuraukset ovat arvaamattomat. Nykyinen EU käsittää sekä ylimitoitettua kontrollointia (maatalouden tukien valvonta) että käsittämätöntä löperyyttä (kansantalouksien vakauskriteerit).

EU kaipaa perusteellista arvokeskustelua ja pitäviä sääntöjä järkevine rangaistuksineen sopimusrikkomuksista. Nykyisellään koko unioni on vahvan Saksan etuja ajava kiireessä moneen kertaan paikattu kupla.

Jälkikäteen tarkasteltuna rahaliiton solmiminen näyttää harrastelijoiden puuhastelulta. Jo vuonna 1992–93 neuvotellun Maastrichtin sopimuksen vaikeuksien olisi pitänyt soittaa hälytyskelloja, ettei kaikki ehkä ole kohdallaan.

Kukaan ei kai enää kiistä, etteikö ollut virhe ottaa Kreikka ”rukkailtuine” talouskriteereineen mukaan rahaliittoon vuoden 2001 alussa. On vähintäänkin mielenkiintoista, miksei edes siinä vaiheessa, kun paljastui, ettei Kreikka oikeasti täyttänytkään rahaliiton vaatimuksia, alettu pohtia emusta eroamisen ja erottamisen vaatimia toimia.

Yllättivätkö vaikeudet ministerit kuin jokasyksyinen ensilumi suomalaisen autoilijan?